

การจัดการเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

CREATIVITY - BASE LEARNING MANAGEMENT FOR ENHANCING CREATIVITY IN DRAMATIC ARTS SUBJECTS OF PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS

วิสาพร ฤกษ์ปฐมศักดิ์^{1*}, ดวงใจ สีเขียว², อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง³

Wisaporn Lerkpatomsak^{1*}, Duangjai Seekheio², Arethit Posrithong³

^{1,2,3}สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

^{1,2,3}Educational Science and Learning Management, Faculty of Education, Srinakharinwirot University

Corresponding author, e-mail: wisaporn.lerkpatomsak@g.swu.ac.th

Received : February 22, 2023; Revised: March 04, 2023; Accepted: April 20, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และศึกษาระดับพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน จำนวน 3 แผน ซึ่งมีความสอดคล้องกับรายการประเมิน เท่ากับ 0.67-1.00 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.50 ทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ แบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ โดยผู้วิจัยเลือกข้อคำถามจากจำนวน 8 ข้อ เพื่อใช้จริง จำนวน 4 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) สถิติทดสอบ ที่ (t-test for Dependent Samples) และการวัดความเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ (Relative Change Score) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์วิชานาฏศิลป์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นการตั้งปัญหา 3) ขั้นค้นคว้าและคิด 4) ขั้นนำเสนอผลการศึกษาและ 5) ขั้นการประเมินผล ผลการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ พบว่า คะแนนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 8.77 และคะแนนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.73 โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 29.61$, Sig. = <.001) ผลการศึกษาระดับพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.34 นักเรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 และนักเรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับกลาง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

คำสำคัญ : ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์เป็นฐาน วิชานาฏศิลป์

ABSTRACT

The purpose of this research was to compare creativity and to study the developmental levels of creativity in dancing arts of Prathomsuksa Five students before and after school by using creative learning management as a basis. The sample group in this research consisted of Prathomsuksa Five students. Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School (Elementary School), with one room consisting of 30 students, randomly selected by grouping and Cluster Random Sampling. The research tools consisted of the following: (1) a learning management plan for dancing arts subjects using a creative teaching method as a basis. Correspondence with the assessment items was 0.67 - 1.00, which was greater than the 0.50 criterion for all 3 learning management plans. The statistics used for data analysis were a t-test and relative development. The results showed that (1) comparative results on creativity in dancing among 30 Prathomsuksa Five students showed that the mean score after school was significantly higher than before school at a .05 level with a t-statistic value equal to 29.61 (Sig. = .000); and (2) the development of creativity in the dance subject of 30 Prathomsuksa Five students after learning with creative learning as a base. There were 16 people with very high development, representing 53.34%, 13 people with high development, representing 43.33%, and one person with middle development, representing 3.33%, respectively.

Keywords: Creativity, Creativity-based learning, Dramatic Arts Subjects

บทนำ

โลกปัจจุบันได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว วิทยาการต่าง ๆ ได้เจริญรุดหน้าอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา หนึ่งในทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 คือความคิดสร้างสรรค์ เพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญกับอนาคตที่กำลังเกิดขึ้น ทั้งอาชีพและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และนักเรียนจะต้องมีทักษะที่สามารถเชื่อมช่องว่างระหว่างโลกปัจจุบันและอนาคต ทักษะที่จำเป็นทั้ง 4 ประการ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน และในศตวรรษที่ 21 เราต้องการคนที่มีความคิดสร้างสรรค์และมีไหวพริบเป็นพิเศษ และการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยให้สามารถเชื่อมต่อกับอนาคตและเตรียมพร้อมสำหรับชีวิตที่ประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 (วิรัตน์ แก้วสุด, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 2551) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะที่สำคัญที่จะช่วยให้เรียนรู้และคิดอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์และวิจารณ์ญาณ ซึ่งช่วยให้นักเรียนตัดสินใจอย่างรอบรู้เกี่ยวกับชีวิตของตนเองและชีวิตของผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

ในปัจจุบันนี้พบว่า นักเรียนยังประสบปัญหาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากระบบ และบริบทสังคมไม่เอื้อให้คิดหรือเปิดโอกาสให้แสดงความคิดที่แตกต่าง เน้นเชื่อฟัง ปฏิบัติตาม มากกว่าให้อิสระทางการคิด (วิรัตน์ แก้วสุด, 2557) และ โรบินสัน เคน (2561) นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ต่ำลง เนื่องจากโรงเรียนเน้นการสอนที่เป็นวิชาการ เน้นเนื้อหา ปิดกรอบความคิดของนักเรียนนั้นส่งผลให้ความคิดนักเรียนต่ำลง ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทร อภิวัฒน์กุล และณาคิน

เหลืองนวล (2558) ได้กล่าวถึงรายงานของ The Martin Prosperity Institute (MPI) เรื่อง ความคิดสร้างสรรค์กับความสำเร็จ พบว่า ดัชนีความคิดสร้างสรรค์นานาชาติของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 71 จาก 82 ประเทศที่ได้รับการประเมิน ซึ่งตามหลังประเทศในภูมิภาคเดียวกันอย่างสิงคโปร์ (9) มาเลเซีย (48) และฟิลิปปินส์ (54) ซึ่งดัชนีนี้ใช้ปัจจัยหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจ หรือ 3Ts ได้แก่ 1) Technology (เทคโนโลยี) 2) Talent (พรสวรรค์) และ 3) Tolerance (ความใจกว้าง) เป็นตัวชี้วัดสาเหตุหลักที่คะแนนดัชนีความคิดสร้างสรรค์นานาชาติของประเทศไทย อยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำนั้น เนื่องจาก อัตราส่วนของอาชีพในกลุ่ม “ชนชั้นสร้างสรรค์” มีสัดส่วนที่น้อยกว่าประเทศอื่น ๆ ส่งผลอย่างมากต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ได้พบปัญหาอย่างหลากหลาย ซึ่งการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์นั้นสามารถช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ปิ่นเกศ วัชรปาน (2559) ที่กล่าวว่า วิชานาฏศิลป์เป็นรายวิชาประกอบงานศิลปะที่มีความเหมาะสมในด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ซึ่งในรายวิชานาฏศิลป์ไทยไม่ใช่แค่การรักษาวัฒนธรรมของชาติเพียงแค่นั้น แต่มีประโยชน์อีกมากมายหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านการแสดง ในขณะที่นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายในการรำหรือเต้นท่าเต้นประกอบเพลงนั้นนักเรียนจะมีความสุขสบายใจได้ผ่อนคลายส่งผลให้นักเรียนมีอารมณ์แจ่มใสกล้าแสดงออกมีความมั่นใจในตัวเองและมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น นักเรียนสามารถกล้าคิด กล้าทำมีอิสระในการเรียนรู้ แต่พบว่า การจัดการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์ในปัจจุบันเป็นการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย และจากหนังสือเรียน ส่งผลให้นักเรียนไม่เข้าใจว่าเรียนนาฏศิลป์ไปเพื่ออะไร และนักเรียนไม่สนใจเรียน มีความรู้สึกถดถอย เบื่อหน่ายการเรียน ทำให้การปฏิบัติกิจกรรมไม่บรรลุผลตามหลักสูตร และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ต่ำลงอีกด้วย วิรัตน์เพชรศรี และ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย (2551) พบว่า การจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 จึงควรส่งเสริมทักษะของนักเรียนโดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์และความสนใจใฝ่รู้ สิ่งนี้จะช่วยให้นักเรียนสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ และช่วยให้พัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ นักเรียนส่วนใหญ่รู้สึกไม่มั่นใจในการพูดต่อหน้าผู้อื่น และอาจทำให้การเรียนนาฏศิลป์เป็นเรื่องยาก หากเป็นคนเก็บตัวและมักไม่เข้าร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียน สิ่งนี้อาจทำให้นักเรียนรู้และจำขั้นตอนต่าง ๆ ได้ยากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำไปสู่ปัญหาเกี่ยวกับความกล้าแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งทำให้ยากต่อการเรียนรู้ในระดับสูง

การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) เป็นโรงเรียนที่ส่งเสริมนักเรียนในด้านการคิดการสร้างสรรค์และการกล้าแสดงออก แต่นักเรียนนั้นมีความแตกต่างของพัฒนาการของด้านความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ครูในรายวิชานาฏศิลป์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปี จำนวน 3 คน ในปีการศึกษา 2563 พบว่า การจัดการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีกรอบในความคิดของตนเองซึ่งส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถคิดผลงานออกมาได้หรือมีการปรับและในบางส่วนคัดลอกจากผลงานคนอื่น นักเรียนมีความเขินอายในการแสดงออกหน้าชั้นเรียน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีความกังวลในการคิดและนำเสนองาน ซึ่งมีนักเรียนจำนวนน้อยมากที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนส่วนใหญ่จะถนัดกับการทำตามแบบหรือตามสิ่งที่นักเรียนเคยพบเห็นมาก่อนมากกว่าพยายามคิดขึ้นมาใหม่ ทั้งที่นาฏศิลป์เป็นวิชาที่สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ค่อนข้างง่าย และนักเรียนที่ชอบศิลปะหรือนาฏศิลป์น่าจะเป็นนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ แต่ความคิดนี้อาจไม่เป็นความจริงเสมอไป ถ้าไม่ได้รับการส่งเสริมมาอย่างถูกต้อง จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องตระหนักและหาวิธีการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และรู้ถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีความจำเป็นต่อสังคม ทั้งในด้านการเรียนและการทำงานในอนาคต ยังต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูงเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) เป็นโรงเรียนแห่งการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเข้าสู่ทุกะที่

จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นอกจากความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญในปัจจุบัน อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญสำหรับนักเรียนคือการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมออกแบบมาเพื่อให้นักเรียนแต่ละคนรู้ว่าตนเองเป็นอย่างไร (วิจารณ์ พานิช, 2555) การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เป็นรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีนักเรียนเป็นสำคัญ หลักการรูปแบบการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานออกแบบตามทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของศาสตราจารย์ อี พอล ทอร์เรนซ์ (E. Paul Torrance) และแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ แบบความคิดแนวขนานของเอ็ดเวิร์ด เดอโบโน (Edward de Bono) คือความคิดสร้างสรรค์สามารถเรียนรู้ได้ ไม่เกี่ยวข้องกับพรสวรรค์ส่วนตัว ความคิดสร้างสรรค์ไม่ได้เกิดจากแรงบันดาลใจเพียงเท่านั้น การพัฒนาความคิดจะต้องไม่มีความคาดหวังตามแบบนิสัยเดิม ๆ และไม่มีในแบบความคิดทั่วไป ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสร้างสรรค์เป็นฐานในหลายประเทศ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กระตุ้นความสนใจ ขั้นที่ 2 ตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ ขั้นที่ 3 ค้นคว้าและคิดขั้นที่ 4 นำเสนอผลงานและขั้นที่ 5 ประเมินผลจะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่ออนาคต การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนยะ (Perspectives) กระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Tradition Paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนกรเรียนรู้ (วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์, 2558, น. 23) การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Base Learning : CBL) มุ่งให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์ (2558) ได้ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า กระตุ้นความสนใจนักเรียน ทำให้นักเรียนนั้นมีความรู้อยากเรียน สนใจค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกฝนการตั้งปัญหาและแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การฝึกนำเสนอและวิจารณ์แบบสร้างสรรค์ นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิม โดยครูสนับสนุนให้นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอความคิด และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายด้วยตนเองในสิ่งที่ตนเองสนใจ ร่วมกับกลุ่มเพื่อน ทำให้กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าคิดแปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร กล้าตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาจากสิ่งที่ตนเองสงสัยจนนำไปสู่การค้นพบหาคำตอบ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากแนวคิดและเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็น ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สำคัญ และเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้ด้วยผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ศึกษานาฏศิลป์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) เพื่อให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต่อไป

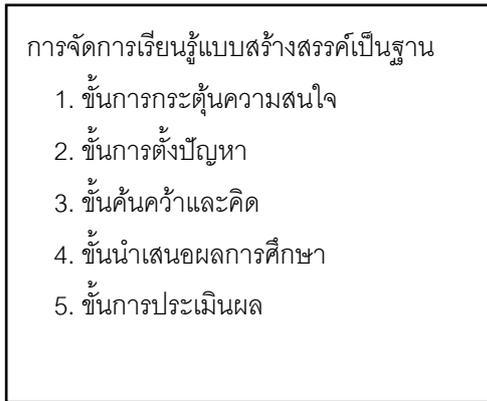
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ศึกษานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ ศึกษานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

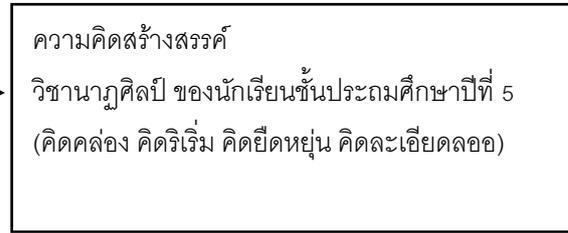
กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ศึกษานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ สูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ หลังจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ในระดับกลางขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร สังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 8 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน ซึ่งมีการจัดนักเรียนแต่ละห้องเรียนแบบคละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 1 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร สังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิชานาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตัวแปรตาม คือ ความคิดสร้างสรรค์วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

- 1) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตมหาวิทยาลัย เพื่อส่งไปยังผู้อำนวยการโรงเรียน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร(ฝ่ายประถม) จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- 2) ผู้วิจัยชี้แจงนักเรียนเกี่ยวกับขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิชานาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวและการแสดง
- 3) ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- 4) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ในรายวิชานาฏศิลป์ โดยจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิชานาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ตามแผนการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน รวม 12 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง
- 5) เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามกำหนดจึงดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิชานาฏศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ จำนวน 3 แผน รวม 12 ชั่วโมง ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
- 2) ขั้นตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่ม 3) ขั้นค้นคว้าและคิด 4) ขั้นนำเสนอ 5) ขั้นประเมินผล โดยแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับรายการประเมิน เท่ากับ 0.67-1.00 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.50 ทุกรายการประเมิน ทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้
- 3) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นข้อคำถามแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ด้วยสถิติทดสอบที (t – test for Dependent Samples) (ล้วน สายยศ, 2528)
2. การศึกษาระดับพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ด้วยวิธีการวัดความเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ (Relative Change Score) และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับพัฒนาการ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554)

โดยมีเกณฑ์การพิจารณาระดับพัฒนาการ ดังนี้

คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ 76 - 100	ระดับพัฒนาการสูงมาก
คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ 51 - 75	ระดับพัฒนาการสูง
คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ 26 - 50	ระดับพัฒนาการกลาง
คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ 0 - 25	ระดับพัฒนาการต้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง สรุปได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน พบว่า คะแนนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 8.77 และ คะแนนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.73 โดย ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 29.61$, Sig. = $<.001$)

ตาราง 1 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S	t-test	p
ก่อนเรียน	30	20	8.77	1.59	29.61*	.000
หลังเรียน	30	20	16.73	1.57		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนมีพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.34 นักเรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 และนักเรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับกลาง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงคะแนนความคิดสร้างสรรค์ตามเกณฑ์คะแนนพัฒนาการเทียบระดับพัฒนาการ โดยใช้แผนการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน รายวิชานาฏศิลป์

คะแนนพัฒนาการสัมพันธ์	ระดับพัฒนาการ	คะแนน	จำนวนคน	ร้อยละ
76 - 100	สูงมาก	76.92 - 88.89	16	53.34
51 - 75	สูง	53.85 - 72.73	13	43.33
26 - 50	กลาง	45.45	1	3.33
0 - 25	ต่ำ	-	-	-
รวม			30	100

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ของนักเรียนจำนวน 30 คน พบว่า มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 8.77 และค่าเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 16.73 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ที่ (t -test แบบ Dependent) พบว่ามีค่า สถิติที่ เท่ากับ 29.61 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. = $<.001$) ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิริยะ

ฤชาชัยพานิชย์ (2558) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบ Creativity-Based Learning เป็นวิธีการเรียนการสอนที่นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อช่วยในการแก้ปัญหา ทำได้โดยการให้ผู้สอนเปลี่ยนจากการเป็นผู้บรรยายเป็นผู้บรรยาย ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้จากคนที่รู้ที่กำลังทำอะไรอยู่ได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นในอนาคตและสอดคล้องกับ อัมพร เลิศณรงค์ (2559) ที่ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนภาษาไทยโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน เรื่อง การเขียน โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เขียนหลังเลิกเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ศุภพงษ์ ศรีรัมย์ (2562) งานวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบสร้างสรรค์โดยใช้งานเป็นฐานเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า มีการใช้โปรแกรมการสอนแบบเน้นการเรียนรู้ในการสอน จากผลงานที่สร้างสรรค์ทำให้นักเรียนทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น คะแนนเฉลี่ยหลังการทดสอบเท่ากับ 18.13 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดสอบของนักเรียนกลุ่มควบคุมแผนการสอนปกติ 14.90 คะแนน และค่า t ระหว่างกลุ่มเท่ากับ 2.33 การเรียนรู้ด้วยการทำงานเป็นฐานมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมากกว่าการสอนด้วยแผนการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า การใช้วิธีการสอนที่สร้างสรรค์ช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านทักษะทางวิชาการ นอกจากนี้ ทักษะการทำงานกลุ่มดีขึ้น เช่นเดียวกับการสื่อสารและการจัดการเวลา และสอดคล้องกับ Huang (2019) มีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์ของนักเรียนเกิดขึ้นได้จากการปฏิสัมพันธ์แบบหลายทางระหว่างการได้รับความรู้การแบ่งปันและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้การแบ่งปันความรู้และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้จะควบคุมความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างการได้รับความรู้และความร่วมมือเพื่อความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นจำเป็นต้องมีการแบ่งปันความรู้และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ต้องดีอีกด้วย

2. ผลการศึกษาระดับพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ วิชานาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน 5 จำนวน 30 คน นักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการสัมพันธ์ เท่ากับ 72.88 ซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง นักเรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.34 นักเรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 และนักเรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับกลาง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนสามารถศึกษาและทำกิจกรรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความคิดคล่องแคล่ว เป็นการส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในการคิดหาคำตอบได้มากในเวลาที่กำหนด ด้านความคิดริเริ่ม เป็นการส่งเสริมความสามารถ ด้านความคิดแปลกใหม่ของนักเรียนที่ไม่ซ้ำกับคนส่วนใหญ่ ด้านความคิดยืดหยุ่น เป็นการส่งเสริมความสามารถนักเรียนที่จะคิดหาคำตอบได้หลายทาง ด้านความคิดละเอียดลออ เป็นการนำความคิดที่ได้จากตอนแรกมาต่อยอดให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ขึ้นมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิพรพรรณ ศรีสุวรรณ (2562) ได้ศึกษาวิจัยฐานการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สร้างสรรค์ ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ โครงการวิจัยประสิทธิผลและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์บนพื้นฐานการจัดการเรียนรู้สร้างสรรค์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ 1) โปรแกรมการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ 2) แบบทดสอบอัตนัยเชิงแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และ 3) แบบทดสอบวัดผลการเรียน ผลการวิจัย 1) แผนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ เป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์ ในระดับมากที่สุด คือ เหมาะสม 2) โครงการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ 81.58/81.50 และ 3) การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ก่อนระหว่าง และหลังเรียน นักเรียนพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในทุกด้าน ได้คะแนนสูงสุด (ร้อยละ 84) และคะแนนต่ำสุดสำหรับแผนปฏิบัติการ (ร้อยละ 75) จากการเข้าใจความท้าทาย และสอดคล้องกับEsen (2014, pp. 3494-

3498) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการสอนแบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) ที่เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยได้ทำการศึกษากับนักเรียนปีที่ 1 สาขาสถิติ มหาวิทยาลัย Dokuz Eylül เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ (Torrance Creative Aesthetic Oral AB Form) ผลการศึกษาพบว่า คะแนนทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนเพิ่มมากขึ้นหลังจากได้รับการสอนแบบปัญหาเป็นฐาน อีกทั้งทักษะด้านอื่นไม่ว่าจะเป็นการคิดอย่างยืดหยุ่น การรวบรวมความคิดและความสนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

จากผลการวิจัย เป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูที่จะต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ ตัวนักเรียนเอง ครูผู้สอน กระบวนการจัดการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้อารมณ์ สภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู ระดับความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง ครูควรเสริมกิจกรรมด้วยจิตวิทยาที่เหมาะสมกับนักเรียน การให้ความสำคัญกับนักเรียนและให้เวลาพวกเขาคิดและลงมือทำจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เป็นมิตรและไร้ตำหนิจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้ปกครองสามารถช่วยได้โดยให้การสนับสนุนการศึกษาต่อหรือแก้ปัญหาในที่ทำงาน นักเรียนที่ได้ระดับพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 คน ครูมีการเสริมด้วยการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้อยู่ในระดับสูง โดยจัดกิจกรรม เกม การพูดคุย เพื่อเปิดกรอบความคิด กระตุ้นให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง สร้างสรรค์ผลงานบ่อยและถี่ขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการสร้างสรรค์เป็นฐาน ชั้นกิจกรรมกลุ่มการดำเนินกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ร่วมกันสร้างผลงานสร้างสรรค์ ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดนอกกรอบและให้คิดอย่างหลากหลายตามความสนใจของนักเรียน เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ผู้วิจัยต้องให้ความสำคัญกับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเหมาะสมในทุกขั้นตอนในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันไปตามลำดับ โดยต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้นักเรียนดำเนินการกิจกรรมอย่างราบรื่น และบรรลุจุดมุ่งหมายทุกครั้ง
3. การจัดการเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์เป็นฐาน ครูควรศึกษาและทำความเข้าใจในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยวางแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจน ครูควรกำหนดเวลาในแต่ละขั้นตอนและควบคุมเวลาให้เหมาะสมและควรเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติภายในเวลาที่กำหนด
4. ครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ช่วยกันตั้งปัญหาและคิดค้นหาคำตอบ โดยการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ไปศึกษาร่วมกับทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะด้านความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม เป็นต้น
2. ควรมีการติดตามผลในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อศึกษาความคงทนของความคิดสร้างสรรค์ เช่น ภายใน 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- Huang. (2019). Discovering the creative processes of students: Multi-way interactions among knowledge acquisition sharing and learning environment. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*. (26), 1-14.
- ปิ่นเกศ วัชรปาน. (2559). *ตำราการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์*. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- ภัทร อภิวัฒน์กุล และณาคิน เหลืองนวล. (2558). "ความคิดสร้างสรรค์" ปัจจัยสร้างอำนาจต่อรองในเวทีโลก.
<https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/211741>
- โรบินสัน เคน. (2561). จะสร้างสรรค์ชีวิต ต้องคิดนอกกรอบ = Out of our minds : the power of being creative. (วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ ซีเอ็ดดูเคชั่น
- ล้วน สายยศ. (2528). *หลักการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิพรพรรณ ศรีสุวรรณ. (2562). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วิรัตน์ แก้วสุด. (2557). พัฒนาศาสตร์การจัดการการเรียนรู้โดยบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์และทฤษฎีชินเน็คติกส์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการสร้างสรรค์งานศิลปะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.
- วิรัตน์ เพชรศรี และ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ของผู้เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา*, 4(2).
- วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์. (2558). การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*. 1(2),
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). *การวิเคราะห์พหุระดับ = Multi-level analysis*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภพงษ์ ศิริมัย. (2562). การสอนแนวฐานการเรียนรู้จากงานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา. (การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ.
- อัมพร เลิศณรงค์. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนภาษาไทยโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน เรื่อง การเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.